

Maa- ja metsätalousvaliokunta

LAUSUNTO

mmv@eduskunta.fi

12.10.2020

Dnro 341/2020

HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

VALTION TALOUSARVIO 2021

Pääluokka 30. MAA- JA METSÄTALOUSHALLINNON HALLINNONALA

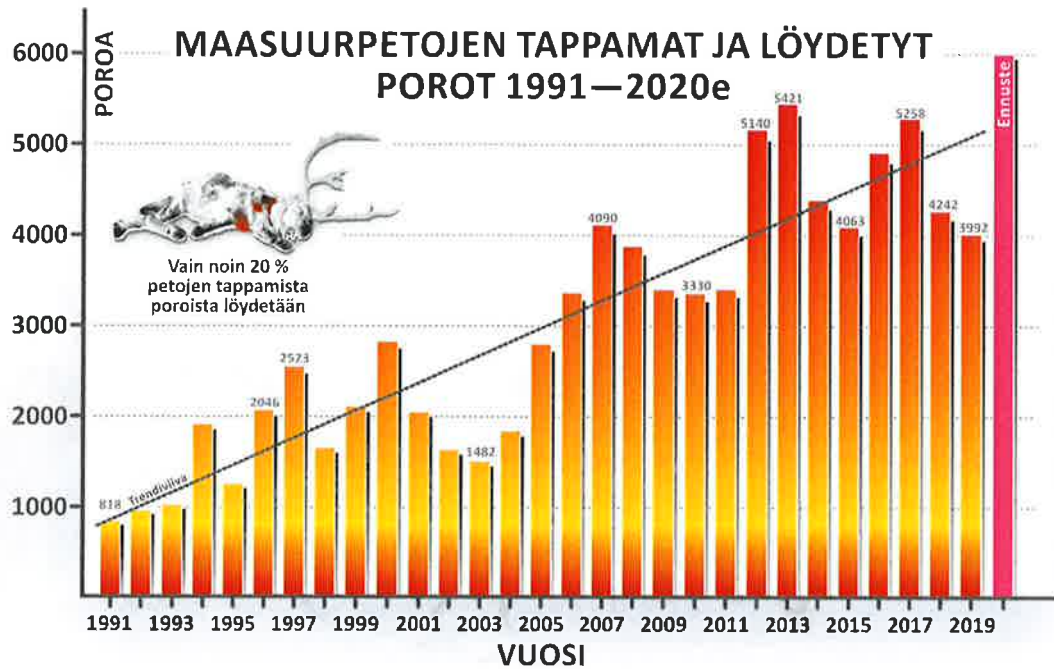
30.10.51. Porotalouden edistäminen 1 843 000 euroa (siirtomääräraha 2v)

Porotalouden edistämisen, eli Paliskuntain yhdistyksen, määräraha jaetaan kahteen osa-alueeseen, joille valtion vuoden 2021 talousarvioesityksessä esitetään rahoitusta yhteensä 1 843 000 euroa. Summa on sama kuin aikaisempina vuosina. Esityksen mukaan määräraha jaetaan valtiosopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon (987 000 euroa) sekä porotalouden edistämiseen tähtäävään neuvonta- ja kehittämistyöhön (856 000 euroa). Valtakunnan rajoilla olevien poroestaidojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä. Neuvontatyön tukeminen pitää sisällään myös porotalouden koetoiminnan, jolle on kuluvaan vuoteen saakka ollut ”korvamerkittynä” oma raha (53 000 euroa) neuvonta- ja kehittämistyöstä.

Poikkeukselliset lumiolot aiheuttivat talvella 2019–2020 valtakuntienvälisillä poroestaidoilla huomattavan lisätyötarpeen. Aitoja jouduttiin korottamaan ennätysmäärä ja lisäksi jouduttiin uudelleen naulaamaan lumen irtipainamia aitalankoja ja -verkkoja satojen kilometrien matkalla. Lumien sulettua korjaamistarve vain jatkui, kun paljastui talven tekemien tuhojen koko laajuus. Kulunut kesä on jouduttu hätäkorjaamaan aitoja talven jäljiltä.

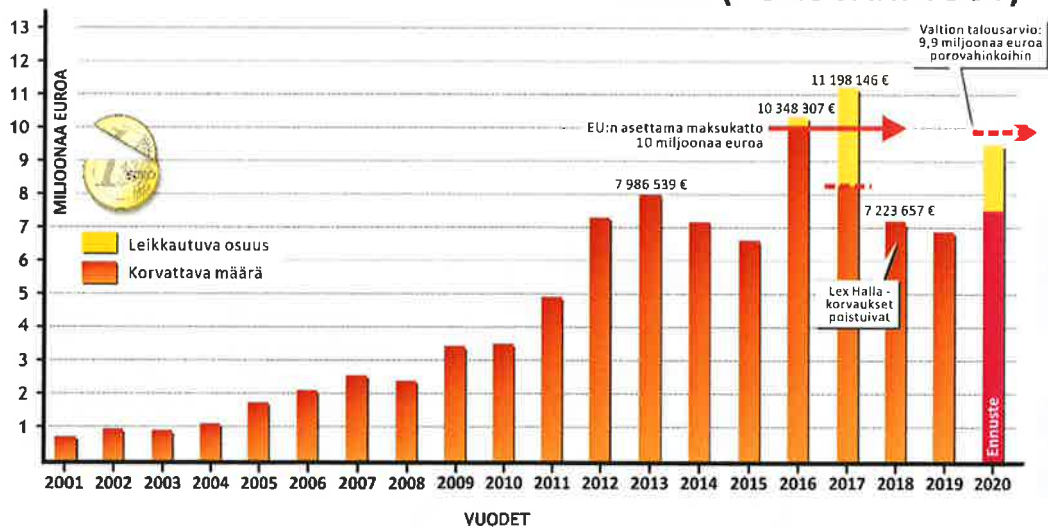
CWD- tautitilanne Norjassa vaatii porojen liikkumisen tehokkaan estämisen maiden välillä. Venäjän vastaisella rajalla porojen liikkuminen rajan yli on saatava estettyä, porojen noutaminen Venäjältä on nykyvuosina huomattavasti vaikeutunut muuttuneiden rajamuodollisuuksien ja toimintatapojen vuoksi. Lisäksi muuttunut maankäyttö-, petotilanne ja syksyisin koirilla tapahtuva hirvenmetsästys poronhoitoalueella tuo uusia haasteita porojen kulun hallintaan ja ohjaamiseen raja-alueilla.

Yhdistyksen toimintakyky ja kyky vastata sille asetettuihin tavoitteisiin on kärsinyt pitkään resurssivajeesta. Tehokas ja viiveetön vastaaminen poroelinkeinon sekä sen kaikkien sidosryhmien ja kansalaisten tarpeisiin ei ole näillä resursseilla aina mahdollista. Paliskuntain yhdistys esittää, että poroestaidojen kunnossapidon määrärahaa lisätään 150 000 euroa, jotta valtakuntien välillä olevat poroestaidat saadaan pidettyä tarpeita vastaavassa kunnossa.

Kuva 1: Petojen tappamana maastosta löydetyt porot (noin 1/5 kokonaisvahingoista).

PETOVAHINKOKORVAUKSET 2001–2020e (POROVAHINGOT)

Kuva 2: Poroille aiheutuneiden petovahinkojen korvaukset

Petovahinkojen vähentämiseen tähtäävät toimet ovat edelleen riittämättömiä

Paliskuntain yhdistys pyytää maa- ja metsätalousvaliokuntaa kiinnittämään erityistä huomiota maasuurpetojen aiheuttamien tuhojen ennaltaehkäisemiseen.

Valtaosan kaikista koko Suomessa korvattavista petovahingoista aiheuttavat ahmat. Vuonna 2019 ahman tappamina poroja löytyi 2 139. Vahinkomäärät laskivat vuosina 2018 ja 2019 oletettavasti osin ahman poikkeuslupa-metsästyksen ansiosta, mutta kuluvana vuonna ahman aiheuttamien vahinkojen määrä on noussut jälleen radikaalisti. Elokuun 2020 loppuun mennessä on löydetty lähes 3 300 ahman tappamaa poroa. Viime talven lumiolosuhteet olivat ahmalle suotuisat ja osaltaan vaikutti ahman aiheuttamien vahinkojen määrän kasvuun. Varsinaisia vahinkoja aiheuttavat määrällisesti eniten karhut, mutta tältä osin vahingot menevät hävikin piikkiin. Karhun tekemiä raatoja löytyy luonnosta harvoin, sillä karhu syö saaliinsa usein melko tarkkaan ja kesämaan aikaan jäljet katoavat maastosta nopeasti. Vahinkoperusteisia poikkeuslupia tulee olla saatavilla ympäri vuoden, jotta ongelmatilanteisiin voidaan puuttua mahdollisimman tehokkaasti.

Suurpetojen osalta Riistakeskus on noudattanut käytäntöä, jonka mukaan vahingonkäräjän on odotettava vähintään kolmen poronraidon löytymistä kunkin petoyksilön jäljiltä saadakseen kyseiselle yksilölle poistoluvan. Ahmojen poistossa on tullut joka vuosi poikkeuslupiin myönnetty kiintiö täyteen. Menettely ei voi olla perusteltu tilanteessa, jossa odottelusta huomattavan osan kustantaa vahingonkäräjä itse. Näillä menettelyillä vahinkokertymiä on mahdotonta kontrolloida riittävän nopeasti. Petopolitiikkaa on välttämätöntä uudistaa ja joustavoittaa vahinkokertymien hillitsemiseksi. Ahma on saatava tehokkaan poistolupakäytännön piiriin. Tavoitteena tulee olla petojen aiheuttamien vahinkomäärien lasku. Tämä tarkoittaa petokantojen joustavampaa kontrollointia poronhoitoalueella.

33.80.42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Poronhoitajien sijaisapumomentille myönnetään 350 000 euroa. Määrärahaa on nostettu vuonna 2020 varsinaisen talousarvion 250 000 eurosta 350 000 euroon IV lisätalousarviossa. Vuonna 2019 varattu määräraha loppui kesken ja loppuvuoden toteutuneisiin sijaisapuhakemuksiin joutui Mela tekemään kielteisen päätöksen. Sijaisavun käyttömäärät ovat kasvaneet vähitellen sen vakiinnuttua.

Pitkän toipumisajan vaativissa tapauksissa nykyinen 200 tunnin sijaisapuoikeus ei ole riittävä. Sijaisapuoikeuden tuntimäärä tulisi nostaa 300 tuntiin. Poronhoitajat ovat lomitustoiminnassa täysin eriarvoisessa asemassa muihin maatalousyrittäjiin nähden ja poronhoitajien lomituspalvelut tulee meneillään olevassa lomituspalveluiden uudistamistyössä tuoda samalle tasolle muiden maatalousyrittäjien kanssa. Tulevaisuudessa sijaisapua tulisi kehittää siten, että se kattaisi vähintään äitiys- ja vanhempainrahakaudet, kertausharjoituksiin osallistumisen sekä merkittävien yhteiskunnallisten tai elinkeinollisten luottamustehtävien hoitamisen.

Poikkeukselliset luonnonolosuhteet

Talvi 2019–2020 oli porotalouden kannalta poikkeuksellinen ja erittäin ankara. Talvi oli runsas luminen ja lumi satoi sulaan maahan, jolloin maa lumen alla homehtui. Porot eivät pystyneet kaivamaan maasta ruokaa lumen määrästä ja homehtuneesta maasta johtuen. Paliskuntain yhdistys teki helmikuussa 2020 maa- ja metsätalousministeriölle ilmoituksen poikkeuksellisista lumiolosuhteista lain porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta (987/2011) mukaisesti. Maa- ja metsätalousministeriö käynnisti asiasta selvitystyön ja Luonnonvarakeskuksen tekemän selvityksen mukaan porotalouden kärsimät menetykset ovat arviolta 20 miljoonaa euroa. Valtion talousarviossa vuodelle 2021 ei ole varattu näihin korvauksiin rahaa lainkaan. Jotta korvaukset voidaan maksaa porotaloudelle ilman enempiä viiveitä, tulee tähän olla määräraha varattuna jo varsinaisessa talousarviossa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

alj/mba/ao